

Arvoisat Itsenäisyyspäivän juhlavieraat, ~~erityisesti~~ hyvät veteraanisisaret ja -veljet.

Kun vanha sotaveteraani itsenäisyyden 85-vuotis juhlapäivänä joutuu tälle paikalle, tulevat ensimmäisinä mieleen kovat taistelut ja tuhannet kaatuneet ja invalidit, jotka itsenäisyyden saavuttamiseksi ja sitten säilyttämiseksi, vaadittiin. Tottakai itsenäisyys on myöskin iloisen juhlan aihe. Ilman itsenäisyyttä ei olisi tätä hyvinvointivaltiota kaikkine etuineen ja mukavuuksineen. Esimerkkejä ei tarvitse etsiä kovinkaan kaukaa. Kun niistä kovista päivistä, joihin sotaveteraanien muistelukset ehkä liiankin usein palaavat, on kulunut jo sukupolvien ajat, saattaa itsenäisyys tuntua itsestään selvyydeltä, näinhän on aina ollut. Tämä on luonnollista.

Sota ja vallankumous muuttelevat rajoja ja vaikuttavat kansojen kohtaloihin. Maailmansota ja Venäjän vallankumous päästivät Suomen keisarivallan venäläistyttyä ja tekivät mahdolliseksi itsenäisyysjulistuksen antamisen 85 vuotta sitten. Vallankumouksen huumassa ja sekasorrossa, vapaussota venäläisen sotaväen karkoittamiseksi muuttui suurelta osin kapinaksi ja kansalaissodaksi, joka vaati ^{30 000 - 40 000} ~~24 000~~ uhrin, Liedostakin 72. Kansa eli pitkään kahtia jakautuneena, vasta -30-luvun lopulla mielet tasaantuivat.

Elokuussa -39 diktaattorit Stalin ja Hitler, päättivät olla hyökkäämättä toistensa kimppuun - toistaiseksi. Sopimuksen vakuudeksi jaettiin kaikessa sovussa Baltian maat ja Puola. Suomi jätettiin Stalinin reviirille. Englanti ja Ranska olivat taanneet Puolan ja julistivat nyt sodan Saksalle. Toinen Maailmansota alkoi.

Stalinin mielestä suomalaiset olivat kovapäistä kansaa, kun eivät ymmärrä yhteistä turvallisuutta ja päätti ajaa moukarilla järkeä koviin kalloihimme. Talvisota syttyi, kun marraskuun viimeisenä päivänä puna-armeija kaikkialla ylitti maamme rajat. Kaikkien ihmeeksi sota ei ratkenutkaan pieneen, viikon- parin kahakkaan ja voitonparaatiin punalippujen hulmutessa Helsingin kaduilla, kuten oli suunniteltu.

Sota käytiin puuttellisilla varusteilla, tykistöllä oli ~~ammukset~~

2,

ammuksia vain erittäin lihaviin masleihin, panssareita vastaan oli polttopulloja ja kasapanoksia, pst-tykkejä vain muutama, ilmatorjuntaa tuskin ollenkaan. Suomi kävi kuitenkin kunniakkaan, 105 päivää kestäneen katkeran taistelun itsenäisyytensä puolesta ylivoimaa vastaan. Syntyi ainutlaatuinen yksimielisyys siitä, että ainoastaan taistelemalla säilyimme. Tämä oli sitä Talvisodan henkeä. Rauha tehtiin vasta, kun koko maan menettäminen oli lähellä, ammustilanne kestänyt, äärimmäisen väsymisen partaalla olevat joukot olivat kulumassa loppuun. Itsenäisyyden lunnaina menetettiin 22800 kaatunutta ja 43600 haavoitettiin sekä menetettiin Karjal. Lietolaisia kaatui 19.

Maailmansota jatkui ja sotatila Suomessa. Neuvostoliitto painosti erilaisilla vaatimuksilla ja uhkailulla. Molotov halusi ratkaista Suomen kysymyksen lopullisesti. Sitten murtui hyökkäämättömyys. Hitler uskoi salamasotaan. Samalla alkoi Jatkosota, joka oli selvästi seuraus Talvisodasta. Emme olisi voineet välttyä taisteluista kahden suurvallan välissä. Ennemmin tai myöhemmin olisimme mukana ja taistelut käytäisiin rajojemme sisäpuolella. Suomi totesi olevansa sodassa Juhannuksena -41, kun 19 paikkakuntaa oli pommitettu, m.m. Turku. Joukkomme hyökkäsivät suurten järvien välisille kannaksille. ^{Täällä} Vain kesti joulukuun puoliväliin asti ja oli erittäin raskas sekä henkisesti, että fyysisesti ^{huonon kovaammattoman kaverina} melkein tiettömässä maastossa, (syksyllä ilmat olivat sateisia ja jo marraskuussa alkoi talvi 40 asteen pakkasin. Vastustaja taisteli sitkeästi ja tappioita tuli paljon. Englanti, joka vuotta aikaisemmin olisi lähettänyt apujoukkoja, julisti Itsenäisyyspäivänä sodan.

Asemasodan aikana ei kovin suuria sotatoimia tapahtunut. Suureen ylivoimaansa luottaen, päätti Neuvostoliitto 9. päivänä kesäkuuta -44 murtaa Suomen vastarinnan. Raju isku Valkessaareissa johti heti läpimurtoon ja kymmenessä päivässä Viipuriin. Valtavalla tykistön ja panssarien iskulla, jota ilmavoimat avustivat, puna-armeija yritti läpimurtoa Talissa, Ihantalassa ja Vuosalmella. Tykistöimme keskittetty tuli, uudet panssaritorjunta-aseet ja syöksypommitajat pysäyttivät vyöryn.

Kannaksen tilanteen tekia oli Itä-Karjala jätettävä. Neuvostoliitto epäonnistui Suomen nujertamisessa ja maan miehittämisessä.

Allekirjoittamalla n.s. Ribbentrop-sopimuksen aseavun saamiseksi, uhraasi presidentti Ryti itsensä Suomen kansan hyväksi. Siitä häntä rangaistiin suurimpana sotaansyylisenä.

Suomalaisten sotatoimet loppuivat aselevon mukaisesti 4. syyskuuta, ryssän päivää myöhemmin. Välirauhassa 19.p syyskuuta rajaksi tuli v-40 raja, lisäksi Petsamo luovutettiin. Hangon asemasta oli vuokrattava Porkkalan alue, tykinkantaman päässä Helsingin keskustasta. Määräyksiä sotakorvauksista, sotarikollisista, kotiuttamisista y.m. Perustettiin liittoutuneitten valvontakomissio. Se saapuikin Helsinkiin jo parin viikon kuluttua. Puheenjohtajana oli pahamaineinen Ždanov. Komission punalippu liehui yötöpäivää uhkaavana Helsingin yllä. ^{Hotelli Tornin tornissa} Komissio esiintyi kuin valloittaja kansanaan ja uhkaili miehityksellä, ellei sen moninaisiin vaatimuksiin kiireisellä aikataululla tyydyttävästi vastattu. Monet tekinkäänntäjät rupesivat myös juoksentelemaan Tornissa.

Välirauhan ehtojen mukaan saksalaiset oli ajettava maasta kahdeksassa viikossa, mikä tietysti oli mahdoton tehtävä. Kulkuyhteyksien hävittäminen, kaiken polttaminen ja miinoittaminen vaikeutti etenemistä. Joulukuusta alkaen mukaan jäivät 19 vuotiaat nuorukaiset kovaa vastustajaa vastaan. 27. päivänä huhtikuuta ¹⁹⁴⁵ pystytettiin Suomen lippu kolmen valtakunnan rajalle Kilpisjärvellä. Tätä päivää muistetaan on Veteraanipäivän ajankohta asetettu.

Sotien taisteluissa menetettiin lähes 100000 nuorta suomalaista ja kaksinkertainen määrä haavoittui. Kotiseurakuntamme sankarihaudoilla on 76:n aseveljen nimet ja kymmenkunnan jossain muualla. Tuhannet kodit jäivät kaipaamaan omaistaan ja sotaorvot isäänsä.

Y lipäällikkönä kaikissa sodissamme oli Suomen Marsalkka Mannerheim, Marski. Päällikkyytensä ja presidentin viran hän hoiti varsin iäkkäänä. Maan päämiehen tehtävät jättäessään v-46 hän oli 79 vuotias. Melkein kaikki tärkeimmät komentajat olivat jääkäreitä.

Ote Mannerheimin päiväkäskystä:

Tunnen iloa ja ylpeyttä ajatellessani Suomen lottia ja heidän osuutensa sodassa- heidän uhrimieltään ja uupumatonta työtään eri aloilla, joka on vapauttanut tuhansia miehiä tulilinjoille. Heidän jalo henkensä on kannustanut ja tukenut armeijaa, jonka kiitollisuuden ja arvannon he ovat täysin ansainneet.

Lietolaiset palvelivat yleensä erilaisissa viestitehtävissä, mutta kyllä heitä oli kaikissa aselajeissa. Yhteydet ovat elintärkeitä sodassa, kaukopartioillakin oli omat "kyynelradionsa", joilla heitä ohjailtiin.

Kotirintama oli tavattoman tiukalla, kun kotona olivat vain naiset, alaikäiset ja muutama vanha mies. Silloin elettiin hevosaikaa. Leiniön linja-autokin kulki puukeasulla ja Pähälän krotissa piti matkustajien nousta työntämään. Puutteessa ihmiset olivat uskomattoman kekseliäitä erilaisia korvikkeita tehdessään, kun kaikki oli kortilla. Monet naiset ja tytöt olivat lisäksi lottatyössä ja pojat suojeluskuntatehtävissä.

Sotien jälkeen karjaisiset joutuivat jättämään kotinsa, monet hädintuskin vihollisen jaloista selviytyen. Heidän sijoittumisensa uusille asuinsijoille olikin jo toinen, mutta iso asia. Hiukan on ihmetytännyt, miksi ruotsalaisten maata ei voinut lunastaa asuttamiseen.

Sodanjälkeiseen aikaan liittyy paljon muisteltavaa, esim. n.e. asekatkenta siltä varalta, että me miehitettäisiin ja olisi siirryttävä sissisotaan.

Sotaansyylisyysoikeudenkäynti äskeisiä johtajiamme vastaan oli asia, joka järkytti koko kansaa ja koettiin törkeäksi vääryydeksi. Joku on esittänyt tuomittujen kunnian palauttamista, mutta miten palauttaa sellaista, mitä ei ole koskaan menettänytkään.

Vaati suuria ponnistuksia kansalta selvitä sotakorvauksista. Mikä voisi olla katalampas, kuin hyökätä toisen kimpuun ja sitten vaatia suuria korvauksia itselleen.

Talvisodan Summa ja jatkosodan Ihantala lienevät kovimmat paikat lietolaisille, niissä panssarien ja tykistön määrä oli niin suuri, että

tuntui ihmeeltä selvitä ehjänä. Mutta hyökkääjä pysäytettiin ja voitettiin itsenäisyys.

Jouduimme mukaan monet varsin nuorina, saimme vaikeita ja vastuullisia tehtäviä ja olimme vieläkin nuoria, kun palasimme 5 vuotta kestäneeltä sotatietä. Tunteukset 60 vuoden takaa säilyvät muistilokerossamme pääällimmäisenä. Yhteiset kokemukset, aseveljeys, ovat synnyttäneet sanonnan: "Kaveria ei jätetä". Sitä joskus toteutettiin omasta turvallisuudesta välittämättä, mutta kyllä se vieläkin tunnetaan veteraanien keskuudessa. Sotainvalidit keskuudessamme muistuttavat niistä veljistämme, joitten uhraukset vapautemme puolesta yhä jatkuvat.

Sotien jälkeen eräät korkeassakin asemassa olevat sanoivat, mitäs tänne tulette, mitäs menitte sinne. Presidentti Koivisto muistelmissaan sanoo, ettei mielikuviutus edes jälkeensä riitä sellaisen toimintalinjan hahmottamiseen, jota noudattaen Suomi olisi voinut pysyttäytyä sotatoumien ulkopuolella. Hänen näkemyksensä mukaan kaikki maan johdon tekemät tärkeät valinnat tehtiin oikein, kun valinnan varaa oli.

Voimme ~~katua~~ sisimmässämme olla hyvillämme siitä, että olimme aikanaan, kukin parhaan kykynsä mukaan, turvaamassa isänmaamme itsenäisyyttä. Olimme myös jälleenrakentamassa maata ja iloitsemme siitä, että pohjan luotuamme nuoremmat sukupolvet ovat nostaneet maamme nykyiseen kukoistukseen. Iloitsemme siitäkin, että veteraanien sotavuosien kamppailua on ruvettu arvostamaan. Tuntemme huolta sisarien ja veljien itsenäisestä selviytymisestä elämän loppusuoralla. Harras toiveemme on, että viestimme hyvästä maasta, jota kannattaa puolustaa, tavoittaisi jälkipolvet. Nykyisin sanotaan, ettei meillä ole vihollisia. En tiedä muista, mutta minusta tuntuu, että nukumme karhunpesän vierellä. Muistakaa Suomen turvallisuus. Monenlaista on tälläkin hetkellä ilmassa.

Kiitollisina tuntemme, miten tammenlehtisukupolvea kotikunnassamme ja seurakunnassamme arvostetaan ja hoivataan, olemme saaneet tukea nuoremmilta ja ymmärrystä monelta taholta.

Aika tekee tehtävänsä. Kutsu viimeiseen iltahuutoon tavoittaa veljiä kiihtyvään tahtiin. Iloitsemme itsenäisyydestä, harras toiveemme on, *että näin voisivat iloitua meidän jälkeemmekin tulevat suomalaiset.*